

Den regionala filmens roll i ett nytt filmpolitiskt landskap

EN RAPPORT UTGIVEN AV FILMREGIONERNA ÅR 2017

”

”**ALLA BÖR HA RÄTT TILL FILM** och för det krävs en filmpolitik som tar sikte på att stödja verksamhet i hela Sverige, såväl med avseende på produktion som på visning och spridning samt insatser för barn och unga. I tidigare budgetunderlag har Filminstitutet pekat på att viktiga förutsättningar för film i hela landet är regionala filmcentra. Det var anledningen till att staten i mitten av 1990-talet inrättade stöd till den regionala nivån”.

Svenska Filminstitutets budgetunderlag för 2016-2018

”Det är regeringens ambition att inom ramen för den nya nationella filmpolitiken stärka samverkan med andra offentliga aktörer, framför allt på regional nivå. Den ekonomiskt pressade situationen i branschen innebär att betydelsen av offentliga stöd och investeringar ökar. De offentliga stöden från Filminstitutet och investeringarna från de regionala produktionscentrumen blir därmed allt mer avgörande. Det är av stort värde att det finns en mångfald av offentliga aktörer med olika mål och ambitioner. Samtidigt är det **VIKTIGT ATT ALLA OFFENTLIGA STÖD OCH INVESTERINGAR SAMSPELAR** väl så att de gemensamt bidrar till en välfungerande filmproduktion och ett brett filmutbud i hela landet. En nära samverkan mellan stat och den regionala nivån är då av stor betydelse”.

Regeringens proposition: Mer film till fler - en sammanhållen filmpolitik”

2015/16:132

”**FÖR ATT FÖRHINDRA ATT FILMEN MARGINALISERAS** inom den regionala kultursektorn krävs en genomlysning och diskussion kring vilka behov hela filmsektorn har och hur lokala, regionala och nationella aktörer kan stötta filmutvecklingen i hela landet. För det krävs inte enbart insatser inom produktionsområdet utan hela den filmkulturella sektorn. **FILMKULTUR OCH PROFESSIONELL FILMBRANSCH GÅR HAND I HAND.**”

Svenska Filminstitutets budgetunderlag för 2016-2018

”

”Flertalet aktörer har i uppföljningen tagit upp att statens bidrag inte har ökat i samma takt som regionernas bidrag. Uppföljningen visar att det finns en besvikelse över att staten inte har skjutit till mer resurser. **FINANSIERINGSFRÅGAN BETRAKTAS AV MÅNGA SOM AVGÖRANDE** för modellens fortsatta framgång.”

Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen 2015/16:RFR4

Inledning

År 2008 gjorde Regionala Filmresurscentrums Samarbetsråd (numera Filmregionerna) en sammanställning av läget för den regionala filmen i skriften ”Pionjärer, slitvargar och framtidsvisionärer”. Sedan dess har den digitala utvecklingen gått svindlande fort och mycket har också hänt i samhället och det kulturpolitiska landskapet. Inför införandet av den nya statliga filmpolitiken har Filmregionerna med stöd av konsulten Kerstin Olander gjort en uppdaterad sammanställning av läget för filmen i regionerna utifrån regionala resurscentrums perspektiv. För förståelsen av frågan inleds rapporten med en kort tillbakablick och jämförelse med andra konstarter i regionerna, men huvudfokus är nuläget och spaningar för framtiden.

Underlag till denna rapport och därmed till de reflektioner och förslag som här framförs har samlats in genom en enkät som i oktober-november 2016 besvarats av samtliga nitton regionala filmverksamheter som är medlemmar i föreningen Filmregionerna. Relevanta statliga och regionala skrivelser och propositioner finns redovisade i texten.

Oktober 2017

Styrelsen för Filmregionerna

Filmregionerna är en nationell filmpolitisk förening som samordnar och företräder de regionala filmverksamheterna i Sverige. Genom ett regionalt perspektiv och nätverk främjar vi filmproduktion i hela landet, utbyte av kunskap och erfarenheter, samt stärker de filmkulturella frågorna.

SAMVERKAN: Filmregionerna ska vara en bas för (inter)regional, nationell och internationell samverkan med utgångspunkt från det regionala perspektivet. Filmregionerna ska bidra till den statliga filmpolitikens sju kulturpolitiska mål, med målet att den regionala nivån ska ha en tydlig plats i en nationell filmpolitik.

NÄTVERK: Filmregionerna är ett nätverk med stor spets och bredd som representerar samtliga regioner i Sverige. Filmregionerna ska skapa kunskapsutbyten samt verka för utveckling och samarbeten för sina medlemsorganisationer.

PÅVERKAN: Filmregionerna ska vara en nationell aktör i filmpolitiska frågor och ska synliggöra och arbeta med opinionsbildning kring de regionala filmfrågorna. Detta gentemot staten, institutionerna och de nationella aktörerna, såväl i film- och rörlig bildsektorn som mot andra närliggande politikområden.

Sammanfattning

Samhället ser på många sätt annorlunda ut idag jämfört med när Filmregionernas förra skrift utkom 2008. Filmpolitiken har ändrats, regionala filmresurscentrum har fått nya namn och former, län/regioner byter namn och omorganiseras, finansieringsmodeller har ändrats. Filmens roll är viktigare nu än någonsin förr. Den rörliga bilden genomsyrar hela samhället och finns med som en viktig motor i väldigt många fler politikområden än "bara" kultur. Film är regional utveckling.

Den nya filmpolitiken pekar ut tydliga mål som är väldigt bra, men de kommer vara omöjliga att uppnå endast på statlig nivå. För det behövs alla nivåer tillsammans. Filminstitutet är utförare av den nationella nivån av filmpolitiken, och de regionala filmverksamheterna är utförare på den regionala nivån - just nu dock utan någon tydlig koppling till den statliga filmpolitiken, varken utifrån medel, organisation eller uppdrag. Det måste redas ut hur detta ska fungera för att alla ska kunna vara med, påverka och samverka på ett ännu bättre sätt än tidigare. Det är nödvändigt för en god och jämlik filmutveckling i hela landet. Filmregionernas förhoppning är att denna rapport ska kunna bidra till arbetet framåt.

Bakgrund

Svenska Filminstitutet inrättades redan 1963 genom ett avtal mellan staten och filmbranschen som innebar att biograferna befriades från nöjesskatt mot att tio procent per såld biobiljett betalades till Filminstitutet, som i sin tur betalade ut pengarna i form av stöd till produktion, distribution och visning av värdefull film. Dessutom skulle delar av medlen användas för arkiv, dokumentation och restaurering av film samt för att marknadsföra svensk film internationellt.

Elva år senare kommer Kungl. Maj:ts proposition angående den statliga kulturpolitiken; given 8 mars 1974 där riktlinjerna ges för en ny inriktning med statligt stöd till regionala kulturinstitutioner. I enlighet med den nya politiken stärks strukturen med institutioner för teater- och dansinstitutioner med regionalt ansvar samt för Läns museer och Länsmusik. Statens kulturråd inrättas som ny myndighet med uppgift att vara rådgivande, utredande och statsbidragsprövande inom områdena teater, dans, musik, litteratur, folkbibliotek, konst, museer och utställningsverksamhet.

FRAMVÄXTEN AV REGIONALA RESURSCENTRUM FÖR FILM (RRC)

Runt 1990 började vissa landsting att på egen hand ta initiativ till filmverksamhet av olika slag och inom några år hade regionala resurscentrum för film vuxit fram. Bakom det ökade intresset för regional filmverksamhet låg en kritik av stockholmskoncentrationen av all filmproduktion (SOU 1995:84, s. 452). De centrala aktörerna som krävt utredningen kring ett nytt filmavtal kunde bara bevittna vad som hände, och det blev efterhand en anpassning av den statliga filmpolitiken till den nya regionala utveckling som hade ägt rum (SOU 1998:142). Riksdagen beslutade 1997 att införa ett statligt stöd till regional filmverksamhet, på samma villkor som till annan regional kulturverksamhet.

Älvsborgs läns landsting var först ut med att anställa en filmkonsulent 1992. Därefter bildades i relativt rask takt resurscentrum i nästan alla län och de infogades i samma organisation som övriga regionala kulturinstitutioner såsom länsteatrar, läns museer, länsbibliotek och länskonsulenter för dans, konst och mångkultur. År 2001 tillkom de tre sista, Film i Jönköpings län, Film i Öst och Film Gävleborg. Därigenom var Sverige kartan täckt och eldsjälar, kreativa byråkrater och framsynta politiker hade skapat en infrastruktur för filmkulturen i Sverige som inte har sin motsvarighet i något annat land.

Till skillnad från de andra kulturinstitutionerna fick RRC sina statliga medel från Filminstitutet, inte Kulturrådet. RRC hade därför starka band till Filminstitutet som följde upp och stöttade regionala satsningar med projektmedel och fortbildningsinsatser.

Anslaget från Kulturdepartementet till regional filmverksamhet ökade under åren 1997-1999 i en trappstegsmodell med 4,5 miljoner kronor till 13,5 miljoner kronor. Ett villkor för stödet var en regional motprestation på minst samma nivå som det statliga stödet. I 2000 års filmavtal infördes också ett stöd till regionala produktionscentrum – Film i Väst, Filmpool Nord och Film i Skåne.

2003 gjordes en utvärdering av stöd till regionala resurscentrum för film och video genom en enkät till huvudmännen. Där konstateras att de regionala filmverksamheterna haft en snabb utveckling och genererat en mycket stor ekonomisk motprestation från regionerna. Alla huvudmän angav kulturpolitiska och utbildningspolitiska skäl till sina satsningar. De flesta angav även närings- och regionalpolitiska mål.

I Ds 2005:8 Inriktning på filmpolitiken från 2006 står följande; ”Trots en snabb och kraftfull expansion av den regionala filmstrukturen ser villkoren för regionala resurscentrum olika ut. För de län som tidigt satsade på att etablera regionala resurscentrum har utvecklingen varit relativt gynnsam. De har idag de högsta bidragsnivåerna. För de län som kom in i bidragssystemet i ett senare skede har förhållandena varit svårare. De har idag de lägsta bidragsnivåerna”.

Det som är genomgående för de regionala resurscentrumens verksamhet är att de alla omfattar filmpedagogisk verksamhet för barn och ungdom, visnings/arrangeringsutveckling, samt talangutveckling och produktion/distribution av kort- och dokumentärfilm. Många stöttar även produktion av långfilm och TV-serier, även om detta fortfarande är vanligast hos de som haft särskilda uppdrag som produktionscentrum. Flera av de regionala filmverksamheterna har genom årens lopp dessutom utvecklat särskilda spetsområden inom exempelvis unga deltagarkulturer, digitala medier, VR-teknik etc. Flera nya lokala eller regionala filmfonder har även bildats runt om i landet.

Verksamheten inom regionala resurscentrum och produktionscentrum har varit starkt bidragande till det lyft som svensk film har upplevt på senare år. Regionaliseringen på filmområdet har varit en allmän europeisk trend under senare år. Sverige är dock unikt i denna utveckling genom att ha en rikstäckande regional struktur. Det bör vara en angelägen uppgift att för den framtida filmpolitiken att upprätthålla och stärka denna utveckling i hela landet.

INTRESSEORGANISATIONERNA

Länsteatrarna, Läns museerna och Läns musikorganisationerna i landet har alla sina respektive samarbetsråd. Enligt hemsidorna är de tillsammans 66 medlemsorganisationer (20 teatrar, 24 museer, 22 musikorganisationer) som utgör en kulturell infrastruktur och bas för professionell kultur i hela Sverige. Man räknar sig som kulturella nav med förankring och samverkan med omgivande samhälle i de regioner där man verkar. Gemensamt för de tre samarbetsorganisationerna är att man har en styrelse bestående av regionala politiker med verksamhetschefer adjungerade till respektive styrelse. Man har från hösten 2016 ett samarbete i ett gemensamt projekt för ett kulturpolitiskt konvent 2018.

Även landets Läns-/Regionbibliotek har ett samarbetsråd bestående av cheferna för landets 20 bibliotek med regionalt uppdrag. Enligt hemsidan har Föreningen Sveriges Länsbibliotekarier till syfte att utifrån ett regionalt perspektiv främja biblioteksutvecklingen i landet. Föreningen ska fortlöpande följa utvecklingen inom området och agera både genom egna initiativ, och genom att vara remissinstans, motpart och samarbetspartner till andra aktörer inom området.

Regionala Filmresurscentrums samarbetsråd bildades 2002 och är en ideell förening med uppgift att främja regionala resurscentrum och deras intressen inom filmområdet. Detta genom att arbeta med information, opinionsbildning och övriga gemensamma frågor. Samtliga landets nitton regionala resurscentrum är medlemmar och deltar i samarbetsrådets arbete genom möten, arbetsgrupper och styrelse.

I början av 2017 beslutade årsmötet att föreningen skulle byta namn till Filmregionerna. Styrelsen består av ordförande och fyra ledamöter. Därutöver verkar fyra arbetsgrupper med deltagare från hela landet, i nära samarbete med föreningens representanter i branschråden. Från och med införandet av den statliga filmpolitiken

2017 har Filmregionerna en ordinarie och en suppleantplats i råden för utveckling och produktion, rådet för visningsfrågor, samt rådet för filmpedagogiska frågor.

Samarbetsråden för biblioteken och filmorganisationerna har inte politisk representation i sina styrelser men gemensamt för alla fem samarbetsorganisationer är att de fyller behovet av att ha kontakt med kollegor i samma bransch för att utbyta erfarenheter och dryfta gemensamma problem och utvecklingstendenser. Man verkar för nationella nätverk och dialog och för att stärka konstformen i sina regioner samt vara remissinstanser. Alla arbetar också med kompetensutveckling i de frågor som prioriteras av medlemmarna.

FÖRÄNDRINGAR I KULTURLANDSKAPET

– INFÖRANDET AV KULTURSAMVERKANSMODELLEN

Hösten 2009 beslutade riksdagen om en ny modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Den nya kultursamverkansmodellen innebär att landstingen/regionerna tillsammans med kommunerna och i samråd med civilsamhälle och kulturskapare tar fram regionala kulturplaner som sedan bildar underlag inför statens beslut om medfinansiering. Tanken med modellen var att det regionala inflytandet skulle öka samtidigt som ansvars- och rollfördelningen mellan nationell, regional och lokal nivå skulle tydliggöras. Modellen började införas 2011 och sedan 2013 är alla län utom Stockholms län med i modellen.

Den statliga styrningen av regional kulturverksamhet utgår från riksdagens beslut 2009 om nationella kulturpolitiska mål. Landstinget eller regionen ska ansvara för att bidragsgivningen främjar en god tillgång för länets invånare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, konst- och kulturfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och till främjande av hemslöjd. År 2015 fördelade Kulturrådet totalt ca 1,2 miljarder kronor till landstingen eller regionerna, som i sin tur fördelar de statliga medlen vidare till bidragsmottagare inom de sju olika konst- och kulturområdena. Dessutom fördelar Kulturrådet utvecklingsbidrag. Genomförandet av kultursamverkansmodellen innebar att fördelningen av medel till regional filmkulturell verksamhet flyttade över från Filminstitutet till Kulturrådet. År 2011 fördelade Filminstitutet 14,7 miljoner kronor för detta ändamål – år 2016 fördelades 1,252 miljoner kronor. Film Stockholm som inte ingår i modellen får sina statliga medel slussade via Handelskammaren och Filminstitutet.

Kulturpolitiken, filmpolitiken och samverkansmodellen

Filminstitutet bildades främst för att främja produktionen av svensk film. Genom att vara tekniktung och därigenom förhållandevis dyr var filmen som medium inte på samma sätt tillgänglig för eget skapande på amatörnivå och finansieringen har skett på ett sätt som skiljer sig från de andra konstarterna. Detta och att filmen länge betraktades som en ny konstform är en del av förklaringen till att filmen har haft en annan status än andra konstformer. Detta har radikalt förändrats genom den digitala tekniken och det sätt den rörliga bilden exploderat i mängd, mångfald och tillgänglighet. Filmavtalet har reglerat medlen till filmproduktion och Filminstitutets verksamhet har varit olika starkt riktad till regionerna. Genom införandet av kultursamverkansmodellen har relationen mellan Filminstitutet och de regionala resurscentrumen blivit än tydligare.

Det nationella uppdraget från Filminstitutet till de regionala resurscentrumen hade tre huvudområden:

- Barn och unga – stimulera och utveckla filmpedagogisk verksamhet och ungas eget skapande.
- Visning och spridning – främja visning och spridning av kvalitetsfilm och regionalt producerad film, i synnerhet på biograf.
- Talangutveckling och produktion – stödja produktion av kort- och dokumentärfilm samt talangutveckling av unga filmare.

När Filminstitutet fortfarande gav stöd till produktionscentrumen (Film i Väst, Film i Skåne, Filmpool Nord och Filmregion Stockholm – Mälardalen) hade dessa i uppdrag att stärka långfilmen och särskilt barnfilmen.

Idag verkar samtliga regionala filmverksamheter enbart utifrån sina regionala uppdrag, många av dem bygger dock på hur det en gång såg ut med ett statligt respektive regionalt uppdrag.

EN INBYGGD MÅLKONFLIKT

Det finns en målkonflikt inbyggd i kultursamverkansmodellen. Det ska finnas möjligheter till regionala prioriteringar samtidigt som den statliga kulturpolitikens mål pekar på alla medborgares lika rätt att ta del av kulturen och att skillnaderna mellan länen därför inte kan vara för stora. Arbetet med denna rapport har inte i tid medgivit en genomgång av regionernas kulturplaner men både svaren från

Filmregionernas medlemmar och utvärderingen från Kulturutskottet visar tydligt på denna mållkonflikt.

I Kulturdepartementets riktlinjer till Filminstitutet för år 2016 står följande uppdrag:

- Filminstitutet ska främja barns och ungas kunskap om film och rörlig bild och stimulera deras eget skapande.
- Filminstitutet ska verka för att ett brett utbud av film i olika visningsformer kan göras tillgänglig för en så stor publik som möjligt i hela landet
- Regionalt utfall – Filminstitutet ska kartlägga, kommentera och redovisa det regionala utfallet av sin verksamhet enligt metodanvisningar från Statens kulturråd.
- Filminstitutet ska delta i det samverkansråd vid Statens kulturråd som ska hantera frågor om statens roll och ansvar inom ramen för kultursamverkansmodellen.

I Filminstitutets organisation hittar man verksamheten Regioner, barn och unga under avdelningen Omvärld där också verksamheten vid Filmhuset och Cinemateket återfinns.

Enheten har enligt hemsidan en nära dialog med andra stödgivande myndigheter och organisationer på statlig, regional och kommunal nivå, inte minst avseende barn och unga, och fördelar det filmpedagogiska stöd som kan sökas av kommuner och skolor. Enheten har ett samordningsuppdrag för regionala frågor och Filminstitutets barn- och ungdomsarbete. Dialogen omfattar också arbetet med filmen som en upplevelse, resurs och kunskapskälla i skolan, t ex för samtal om värdegrunder och demokrati. Enheten tillhandahåller filmhandledningar och annat kunskapsmaterial via Film i skolans sidor, filminstitutet.se, och riktar sig till lärare och pedagoger. Enheten arrangerar också seminarier, exempelvis skolbiodagen. Likaså ansvarar enheten för olika regeringsuppdrag, till exempel stöd till en särskild satsning på unga kvinnors filmskapande.

OLIKHETER I LANDET - ORGANISATIONSFORMER, TJÄNSTER, VERKSAMHETER

I Filminstitutets budgetunderlag för åren 2016-2018 återfinns under rubriken "Film på regional nivå" följande, vi väljer att redovisa hela stycket:

"Alla bör ha rätt till film och för det krävs en filmpolitik som tar sikte på att stödja verksamhet i hela Sverige, såväl med avseende på produktion som på visning och spridning samt insatser för barn och unga. I tidigare budgetunderlag har Filminstitutet pekat på att viktiga förutsättningar för film i hela landet är regionala filmcentra. Det var anledningen till att staten i mitten av 1990-talet inrättade stöd till den regionala nivån. Regionala insatser för film saknades då helt.

Stödet ledde till expansion för filmen och på många håll bidrog stödet till att etablera en omfattande regional motprestation. Det statliga stödet har legat på samma nivå sedan det infördes vilket successivt lett till regional stagnation. Risken är att den stagnationen inte enbart gäller den ekonomiska utvecklingen utan även den visionära. En genomgång av de regionala kulturplanerna antyder en försiktighet inför filmens roll i den regionala kulturpolitiken som inte verkar gagna en mer inkluderande och framåtblickande filmpolitik. Filminstitutets undersökning från 2013 visar att endast 1,2 procent av medlemmen inom kultursamverkansmodellen gick till film. Nu finns indikationer på att det faktiskt kan bli ännu mindre. I Kulturrådets uppföljning som publicerades i slutet av 2014 fastslås 'att de totala statliga och regionala årliga bidragen till filmkulturell verksamhet har minskat' under en fyraårsperiod. Som en konstform utan institutioner är filmen sårbar. Eftersom 90 % av anslagen från Kulturrådet inom ramen för kultursamverkansmodellen går till fasta institutioner ute i regionerna har filmen i en stagnerad ekonomi allt svårare att få del av det samlade anslaget.

Det vore olyckligt av flera skäl, men kanske främst för att det direkt skulle motverka möjligheten att möta behovet av att olika berättelser ska komma fram i film. Vi har inledningsvis argumenterat för ökat stöd till produktion av film för att många och nya berättelser ska få komma fram. I detta perspektiv är det viktigt med en stark och vital regional organisation som fångar upp röster och berättelser från olika delar av landet.

Filmen är det kulturområde som får minst pengar från kommunerna (3,1 procent). Här finns en stor utvecklingspotential genom att arbeta för att tydliggöra kommunens filmkulturella roll. Det finns flera exempel på hur kommuner axlat ett större ansvar för filmen och därmed ökat möjligheterna för såväl den regionala som den nationella filmkulturen att utvecklas. Aktuella exempel är Stockholm stad som nu blir fullvärdig medlem av Filmregion Stockholm-Mälardalen och Norrköpings kommun som frigör sex miljoner i en lokal filmfond. Båda kommunerna motiverar sina beslut med att det handlar om att bibehålla talanger och produktioner i närområdet.

För att förhindra att filmen marginaliseras inom den regionala kultursektorn krävs en genomlysning och diskussion kring vilka behov hela filmsektorn har och hur lokala, regionala och nationella aktörer kan stötta filmutvecklingen i hela landet. För det krävs inte enbart insatser inom produktionsområdet utan hela den filmkulturella sektorn. Filmkultur och professionell filmbransch går hand i hand. För att hitta nya kreatörer, nya berättelser som kan utveckla såväl kulturen som den kreativa näringen behövs insatser som gynnar en bred filmpedagogisk verksamhet, som har ett demokratiskt tillvägagångssätt och därmed gynnar en mångfald av kreatörer, berättelser och publik.”

”

Så här såg det ut i regionerna i november 2016

Enkäten har besvarats av verksamhetsansvariga respektive filmkonsulenter i samtliga 19 regioner (Kalmar-Blekinge-Kronoberg har en gemensam verksamhet) samt vid en workshop vid medlemsmötet i Uppsala 26 oktober 2016.

- Av 19 verksamheter har 13 status av Regionalt resurscentrum, RRC, även om organisationsformerna är olika och alla inte har egen logotyp längre.
- Åtta RRC ligger direkt under regions/landstings kulturförvaltning.
- Två RRC ingår i ett scenkonstbolag (Västernorrland och Sörmland).
- Ett RRC, Reaktor Sydost, är en ideell förening med styrelse och uppdrag från Kalmar-Blekinge-Kronoberg.
- Två RRC är inordnade i regionalt produktionscenter, Skåne och Norrbotten. Filmpool Nord definierar hela sin verksamhet som regional filmorganisation. Film i Skåne är ett regionalt bolag under Business Region Skåne.
- I sex regioner finns man i den regionala kulturförvaltningen men utan status av RRC – I Västra Götaland, Västmanland, Jönköping och Gävleborg kallas man filmkonsulenter.
- I Uppsala och Värmland heter man Kulturenheten Film respektive Kulturcentrum Film.

ANTAL TJÄNSTER varierar stort över landet liksom budget och det sätt som budgeten redovisas. Vissa verksamheter har helt egen separerad budget medan andra har delar av budget såsom löner och administration integrerat i kulturförvaltningens helhetsbudget. Jämförbarheten är därför inte meningsfull utan en ytterligare analys.

Antalet tjänster som inrapporterats i enkäten är emellertid:

BLEKINGE , KALMAR OCH KRONOBERG: 4,2 tjänster

DALARNA: 5 tjänster.

JÖNKÖPING: 1,75 tjänster.

JÄMTLAND - HÄRJEDALEN: 2,25 tjänster.

HALLAND: 1,2 tjänster (blir 1,7 i januari).

GOTLAND: 3 tjänster bemannade av 5 personer samt 1,5 tjänst i projekt och 0,2 tjänst knutna till samverkan med Filmregion Stockholm – Mälardalen.

GÄVLEBORG: 3 tjänster.

NORRBOTTEN: 8 tjänster.

SKÅNE: 11 personer inom Film i Skåne samt 1 utvecklare inom Kultur Skåne. (Region Skånes kulturförvaltning) och 1 intendent för film vid Regionmuseet Kristianstad.

Andra stödstrukturer med viss regional finansiering:

- 4 personer inom BoostHbg. (Helsingborg).

- 1 tjänst inom Folkets Bio Malmö (CineSkåne).

- 4 tjänster inom Filmcentrum Syd.

Till detta kommer en rad filmfestivaler och visningsorganisationer som får regionalt stöd.

STOCKHOLM: 13 tjänster samt 1-2 tjänster fördelade på ett antal projektanställda och konsulter (ej i samverkansmodellen).

SÖRMLAND: 3 tjänster.

UPPSALA: 1,8 tjänster samt medel till Uppsala internationella kortfilmsfestival och till Nordens folkhögskola Biskops-Arnö.

VÄRMLAND: 4 tjänster + 1/2 projektjänst. Stöd till filmaktörer kan även ges från kulturchef, kulturutvecklare och regionutvecklare.

VÄSTERBOTTEN: 3 tjänster.

VÄSTMANLAND: 2 tjänster.

VÄSTRA GÖTALAND: 3,15 tjänster bemannade av 5 personer samt ofta projektanställda finansierade av externa medel. Film i Väst har ½ tjänst B&U och därtill ett antal aktörer som får 3-åriga projektmedel.

VÄSTERNORRLAND: 5 tjänster samt 1,5 inom särskilda projekt.

ÖSTERGÖTLAND: 3 tjänster.

ÖREBRO: 1 tjänst samt medel knutna till medlemskap i Filmregion Stockholm – Mälardalen.

FÖRÄNDRINGAR EFTER SAMVERKANSMODELLEN

OM NI JÄMFÖR summan regionala medel som gick till filmområdet ett år innan ni gick in i samverkansmodellen och den budget filmområdet har 2016 – uppskatta ökningen respektive sänkningen i kronor och procent.

DALARNA: Oförändrat.

HALLAND: Ökning med 200 000 kr = 11,5%.

GOTLAND: 2% uppräknig av löner, annars oförändrat.

GÄVLEBORG: Ökning 1/2 tjänst, verksamhetsmedel oförändrat.

JÄMTLAND: Oförändrat.

JÖNKÖPING: Minskning med ½ tjänst.

NORRBOTTEN: Oförändrat.

REAKTOR SYDOST: Något sämre.

SKÅNE: 2010 var regionens samlade satsning på Film i Skåne 18,8 milj till det kom SFIs pengar 1 250 Tkr för resurscenter och ca 1,5 milj till Produktionscenter.

Tot: ca 21,5 milj. 2016 står Region Skåne för ca 26 milj av vår finansiering.

I förhållande till 2010 har dessutom SFI's produktionscenterstöd försvunnit. Så jämför man Kultur Skåne + SFI (resurscenterstöd) 2010 = ca 4 260 tkr med summan 2016: 5 960 tkr, Så har den ökningen varit ca 40% på 5 år (ökning 1 700 tkr). Övriga pengar från Region Skåne till oss har ökat från 15,8 milj till 20,2 milj = 4,4 milj (28% ökning).

STOCKHOLM: 2010 budget 7,3 milj, 2016 13,5 milj = +85% (ej i samverkansmodellen).

SÖRMLAND: Har fått indexökning.

UPPSALA: Ökning 160 000 kr = 22%.

VÄRMLAND: Minskning 1 tjänst och 1 miljon i medel.

VÄSTERBOTTEN: Ökning 2011 till 2016 med 1,28%.

VÄSTMANLAND: Ökning från landsting, minskning från kommuner.

VÄSTRA GÖTALAND: Ökat, men svårt göra en sammanställning då antalet aktörer varierar.

VÄSTERNORRLAND: Löneuppräknings 1-2%.

ÖREBRO: Ökning 111 000 kr = 13%.

ÖSTERGÖTALAND: Oförändrat.

PÅ VILKET SÄTT har verksamhetens inriktning förändrats sedan införandet av samverkansmodellen?

Vad har varit mest positivt respektive mest problematiskt?

ETT ANTAL FAKTORER PEKAS UT AV DE FLESTA:

- Mer tidsödande ansökning och redovisning.
- Vi har mer möten i tvärkulturella grupper, -barn och unga, kulturella och kreativa näringar, samt mer samarbete.
- Vi tar fram gemensamma mål men även egna inom film fram till 2020.

- Vi är med och tar fram Kulturplanen och måste också förhålla oss till den liksom till den regionala strategin. Vi har redovisningar till Kulturdatabasen.
- Vi har ingen tydlig extern kommunikation längre.
- Vi upplever att mer tid går åt till möten än verksamhet numera.
- Det finns en önskan om att vi ska bli mer strategiska än operativa.
- Statens kulturråd har ingen egen sakkunskap i filmfrågor samtidigt som SFI:s inblandning i Samverkansmodellen är perifer. Rapporteringen till Kulturrådet gällande film är fragmentarisk och gör att det omöjligt att skapa en överblick av svensk film ur ett regionalt perspektiv. I vissa regioner får inte regionala resurscenter ha en egen identitet utan är en del av en kulturenhet där filmverksamheten inte ska ha egen lokal, logotyp mm.
- Det är längre avstånd till de egna politikerna genom ytterligare ett chefssteg.
- För den regionala filmens särskilda produktionsvillkor tas litet nationellt ansvar för – där finns en potential för regionerna att, på ett mer rättvisande sätt, gå samman för att förändra detta. Fast det är svårt, då vi alla har olika direktiv och organisationer.
- Mer bekostas centralt för de samarbeten vi gör med andra konsulenter på enheten. Vissa av dessa är mycket bra, som två kvällar om bidragsgivning under hösten,
- Filmens roll undanskymd men kommunerna har ökat efterfrågan på samverkan.

GEMENSAMMA POSITIVA ERFARENHETER ÄR:

- Positivt med en dialog kring de regionala kulturplanerna och att de är treåriga. Det finns tid att nå resultat men inga pengar frigjordes utan allt rullar på som vanligt utan ökade anslag till filmen fast vi pläderat för det under alla år.
- Vi har fått bättre förankring i kommunerna och ingår i ett större sammanhang. Arbetet handlar mer om att bygga upp och utveckla en stark struktur för filmfrågorna.
- Kommunerna tar mer ansvar för filmfrågorna i sin kommun. Det som kanske har varit problematiskt har varit att föra fram verksamheten i stora sammanhang med regionala institutioner som musik, teater och länsmuseum men långsiktigt är det en vinst för att medvetenheten för kulturfrågorna och samarbetet kring kultur har ökat och det är en vinst för filmverksamheten också.

- Tre RRC rapporter att deras verksamhet är oförändrad innehållsmässigt.

SÄRSKILDA SYNPUNKTER FRÅN VÄSTRA GÖTALAND, NORRBOTTEN, SKÅNE OCH STOCKHOLM:

- **VÄSTRA GÖTLANDSREGIONEN:** Ger uppdrag till flera andra aktörer som föreningar och andra organisationer. Det har inneburit extremt mycket merarbete för alla, då det varit väldigt otydligt kring mandat, uppdrag och ansvarsfördelning för hela filmfrågan. En svårighet har också varit att jobba strategiskt med frågor i en så stor region med 49 kommuner, dels beror det på att vi har en ”beställare” som ska vara den där strategen och ge oss uppdrag utan att ha riktigt inblick i behoven.

Det är negativt att vi ligger under en kulturförvaltning då vi har många uppdrag och mål som inte har filmen som det primära utan andra syften. Det kan vara att vi ska samarbeta kring breda frågor som barnkultur, jämställdhet eller mångfald eller kommunutveckling, men där filmen inte riktigt får den platsen, svårt att jobba kvalitativt och spetsigt med filmfrågor samtidigt som vi måste jobba väldigt brett.

NORRBOTTEN: För oss som autonomt aktiebolag som endast delvis ägs av landstinget medförde Samverkansmodellen omfattande problem: Vi menade att ägardirektivet till Filmpool Nord var överordnat samverkansmodellen och Kulturplanen. Landstingets kulturchef hävdade motsatsen. Så småningom fann vi en kompromiss och medelväg att gå men Filmpool Nord är fortfarande ett autonomt bolag, inte underställt kulturen inom landstinget. Däremot underlevererar vi filmdelarna i kulturplanen så samarbetet fungerar idag.

I grunden är modellen kontraproduktiv: regioner ska underordna sig statens syn på hur filmen ska organiseras. Det finns litet utrymme för regionala särarter, såsom t ex Norrbotten valt att organisera filmområdet. Vi existerar med någon slags civil olydnad visavi samverkansmodellen. Dock i det tysta i dagsläget då man pga arbetsmängd måste välja sina ”slagfält”. Det är absurt att övriga kulturyttringar får tillgodoräkna sig professionell produktion inom ramen för samverkansmodellen men Filmpool Nord's investeringar i ny svensk barnfilm exkluderas. Staten har bestämt att filmen inom samverkansmodellen är en främjande verksamhet. Ingenting annat. Det är i vart fall vår tolkning av läget. Kan ha att göra med bristande resurser: om regional film räknas fullt ut, från produktion till publik utfall nationellt och internationellt, kan inte Sam-

verkansmodellen/staten bära sin medfinansiering. Därför väljer man att ta ansvar för främjandedelarna i uppdraget men ingenting annat.

- **SKÅNE:** Positivt: Ökat ansvarstagande från regionala Kulturnämnden, resultat bl a i Regional strategi för film och rörlig bild samt åtföljande handlingsplan. Mer konkret samverkan, dock inga väsentliga (permanenta) pengatillskott till de olika åtgärderna.
Negativt: Ibland ”dubbelkommando” från Kultur Skåne med annat arbetssätt och delvis andra prioriteringar. Ej produktionspengar via regionala kulturnämnden
- **STOCKHOLM:** Står utanför samverkansmodellen. Det statliga stödet är oförändrat medan det regionala stödet har ökat kontinuerligt och verksamheten har haft en stark utveckling. Samverkan med kommunerna har stärkts kraftigt och det nya verksamhetsområdet Film i vården har expanderat. Talangutveckling och produktion har fördubblats.

UTVÄRDERING AV SAMVERKANSMODELLEN

Kulturutskottet beslutade den 27 januari 2015 att följa upp och utvärdera kultursamverkansmodellen. Uppföljningen har inriktats på att närmare beskriva och analysera hur kultursamverkansmodellen har fungerat samt vilka resultat och konsekvenser som införandet av modellen har fått. Uppföljningen har genomförts av kulturutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp.

Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen 2015/16:RFRF.

Här är några nedslag i utvärderingen som har särskild bäring på den här rapporten:

” ”

”Gruppen (= utvärderingsgruppen) menar att det är viktigt att staten även fortsatt har ett övergripande strategiskt ansvar för den nationella kulturpolitiken, samtidigt som modellen ska kunna skapa utrymme för regionala prioriteringar och variationer. Enligt gruppen är det viktigt att se över denna balansgång och beakta både kommunala, regionala och statliga aspekter. Det fortsatta utvecklingsarbetet bör omfatta en översyn av dels statens ansvar när det gäller kultur för alla i hela landet, dels statens ansvar som aktör för att de kulturpolitiska målen uppfylls.”

”När det gäller filmområdet har det bl.a. framförts att filmen som konstområde har förlorat finansiering i och med modellen och att det behövs ett tydligare statligt engagemang för filmen.”

”Gruppen vill starkt betona vikten av att Kulturrådet och andra centrala myndigheter och institutioner fortsätter att ha goda kontakter med de regionala kulturinstitutionerna. Denna typ av kontakter är givande inte bara för institutionerna utan även för Kulturrådet och de andra centrala myndigheter som ska ha en nationell

överblick. För att kunna behålla en sådan överblick är kontakter med kulturlivet på lokal och regional nivå viktiga.”

”Uppföljningen visar att det hittills inte har skett några större förändringar av bidragsfördelningen, varken inom eller mellan länen. Pengarna är till stor del bundna i etablerade verksamheter vid de regionala kulturinstitutionerna.”

”Flertalet aktörer har i uppföljningen tagit upp att statens bidrag inte har ökat i samma takt som regionernas bidrag. Uppföljningen visar att det finns en besvikelse över att staten inte har skjutit till mer resurser. Finansieringsfrågan betraktas av många som avgörande för modellens fortsatta framgång.”

”I uppföljningen har flera aktörer pekat på att modellen kan leda till att de regionala kulturkonsulenterna får en förändrad roll och organisatorisk placering. Enligt gruppens bedömning är det viktigt att följa den fortsatta utvecklingen och vilka eventuella konsekvenser som den får för verksamheten.”

”Frågorna från Kulturrådet upplevs inte vara anpassade till verksamheterna inom de olika konst- och kulturområdena.”

”De statliga bidragen till Skapande skola borde läggas in i kultursamverkansmodellen. Skolorna har svårt att söka bidragen i dag och bidragen skulle ge bättre utväxling om de lades in i modellen i stället. Kulturrådet konstaterar att frågan har diskuterats vid olika tillfällen och har i uppföljningen framfört att Skapande skola skulle kunna utveckla modellen och eventuellt läggas in som ett åttonde område i förordningen för kultursamverkansmodellen.”

FILMINSTITUTETS SYNPUNKTER I UTVÄRDERINGEN - MER SAMARBETE EFTERLYSES

”Filminstitutet menar att det behövs en statlig vision för vad regionerna ska göra inom filmområdet. Det gäller både de statliga medel som fördelas genom kultursamverkansmodellen och annan statlig finansiering. Det skulle behövas ännu mer samarbete över regiongränserna – särskilt mindre regioner behöver samarbeta mer. Ett tydligare nationellt incitament skulle kunna leda till ökat samarbete. Att staten nu avser att ta ett helhetsgrepp om filmen skapar bättre förutsättningar.”

”Filminstitutet menar att det finns en poäng med att det, som ett komplement till kultursamverkansmodellen, finns en aktör som har ansvar för att samordna åtgärder inom alla aspekter på filmens område. Filminstitutet fungerar gärna som den instans som kan stötta projekt och utveckling riktat till hela landet och som kan samverka genom att stärka den professionella filmproduktionen i synnerhet och hela den audiovisuella sektorn i allmänhet.”

”Filminstitutet menar att konstområden som saknar större institutioner – såsom exempelvis filmen – behöver andra incitament för att uppleva att modellen gynnar områdets utveckling. Om kultursamverkansmodellen ska finnas kvar måste man hitta sätt att stärka filmen i modellen och filmen behöver en bättre infrastruktur för att området ska fungera inom modellen. Någon aktör måste arbeta för filmens

bästa – om det inte ska vara Filminstitutet så måste det vara någon annan.”

”Uppföljningen visar att kontakterna med Filminstitutet har minskat i och med övergången till kultursamverkansmodellen. Film i Skåne menar att modellen i praktiken har inneburit att Filminstitutet och den statliga nivån har förlorat kunskap om vad som görs i landet. Kulturrådet har inte tagit över den rollen. En nationell och samlad överblick över vad som görs har därmed gått förlorad. Film i Skåne upplever att man har förlorat en anslagsgivare som hade god kännedom om filmområdet i ett nationellt perspektiv.”

”Även Film i Västerbotten menar att modellen har lett till att ingen längre har överblick över hela filmområdet i Sverige: Det är en förlust både analytiskt och strategiskt. Rapporteringen till Kulturrådet upplevs inte vara relevant. Den tidigare rapporteringen till Filminstitutet var bättre.”

I uppföljningen har flera framfört att de regionala utvecklingsfrågorna har fått ett tydligare fokus på kultur i många regioner.

Svensk scenkonst har genomfört en enkät till sina medlemmar där det framgår att statens inflytande har minskat, att regionernas har ökat och att civilsamhällets förblivit oförändrat sedan samverkansmodellen infördes.

Regional filmverksamhet idag och i framtiden

FILMEN EFTER FILMAVTALET – EN NY STATLIG FILMPOLITIK

Från den 1 januari 2017 upphörde filmavtalet, och Sverige fick en ny filmpolitik. Den nya filmpolitiken syftar till att stärka förutsättningarna för att fler unika filmberättelser ska få utvecklas och nå sin publik. Regeringens styrning av filmpolitiken är numera lik styrningen av andra kulturpolitiska områden. Grunden för den nya filmpolitiken är de filmpolitiska mål som beslutats av riksdagen i juni 2016.

I samband med att filmavtalet upphörde höjdes mervärdesskattesatsen för tillträde till biograföreställningar från 6 % till 25%. Den ökade kostnaden för biograferna kompenseras delvis genom att den tioprocentiga biografavgiften har försvunnit.

Filminstitutet har en central roll för genomförandet av filmpolitiken. Med utgångspunkt i de nya målen förbereder Filminstitutet – efter samråd med branschen – formerna för den nya politiken ska implementeras. Fyra särskilda råd, bestående av personer med stort kunnande om film och filmbranschen, har utsetts för att stärka filmbranschens insyn och inflytande i Filminstitutet. Råden bistår bland annat i utformningen av de filmpolitiska stöden.

DE SJU FILMPOLITISKA MÅLEN:

- Utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet.
- Allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet.
- Filmavet bevaras, används och utvecklas.
- Svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet.
- Barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande.
- Jämställdhet och mångfald präglar filmområdet.
- Filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Föreningen Filmregionerna tror att ett sätt att på regional nivå förvalta de statliga filmpolitiska målen är att utgå från medborgarperspektivet. Att se hur man i den egna regionen kan bidra till likvärdighet nationellt genom att i handling besvara frågorna:

- Hur tillgodoses alla barns och ungas möjligheter att tillägna sig konstarten film?
- Hur tillgodoses allas möjligheter att se kvalitetsfilm?
- Hur tillvaratas talanger inom rörlig bild?
- Hur tillvaratas filmens uttryck i utvecklingen inom andra politikområden?

Dock finns det ett stort arbete kvar att göra för att den nya statliga filmpolitiken ska bli nationell, och utvecklas i samklang med det som redan görs regionalt på filmområdet.

KULTURSAMVERKANSMODELLEN PÅ GOTT OCH ONT

Kultursamverkansmodellen har bidragit till mer samverkan mellan konststartsföreträdarna, ibland har det skett på bekostnad av insatser specifikt anpassade till den särskilda konstarten. I synnerhet i verksamheter med få tjänstemän är det ett möjligt uppdrag att både arbeta med breda insatser för tillgänglighet, jämställdhet, med flera angelägna frågor OCH specifika insatser att stärka unga talanger, utveckla lokala biografers publikarbete och stötta pedagoger med skolbiodagar och fortbildningar. För alla är det en balansgång att göra rätt prioriteringar och upprätthålla dialogen internt och externt.

Målkonflikten mellan de statliga myndigheternas hittillsvarande inriktning på kulturens egenvärde, konstpolitik och professionell konstnärlig kvalitet (främja kvalitet och konstnärlig förnyelse) och den regionala nivåns prioritering av kultu-

rens roll i samhällsbygget (främja allas möjligheter till kulturupplevelser, bildning och utveckling av den egna skapande förmågan) är en grund för otydligheter och försvårar dialogen och utvecklingen både mellan företrädare för staten och regionen och internt inom regional kulturförvaltning. De regionala kulturplanerna är här verktyg för att definiera den kultursyn och verksamhet som ska drivas. Därigenom blir kulturen en del i den pågående process som är både en kulturpolitisk och en samhällspolitisk diskussion. Det är regionen som är huvudman för de regionala institutionerna medan de statliga myndigheterna är förmedlare av ekonomiska medel.

Konstartskonsulenternas kompetens inom sina respektive områden måste inkludera både att driva det konstartsspecifika professionella kvalitetsspåret OCH att inordna sin verksamhet i en helhet och samverka med andra genrer och civilsamhället. För konsulenterna gäller det att ha båda perspektiven och det gäller också att de ges möjlighet att verka inom båda spåren. Filmkonsulenterna måste alltså både ha möjlighet att verka gentemot kommunernas verksamheter för barn och unga och gentemot föreningslivet i samverkan med de andra konsulenterna liksom att själva driva utvecklingsprocesser i samverkan med de professionella och semiprofessionella filmarna och visningsproducenterna. För att kunna utföra båda verksamhetsinriktningarna med legitimitet krävs tydliga riktlinjer och mandat från huvudmannen.

I en utvärdering av samverkansmodellen gjord av Regionbiblioteken skriver man bland annat att en otydlighet är att titulaturen håller på att haverera. Det pekar på ett problem som också gäller för filmen. För att filmaktörerna och medborgarna i allmänhet ska uppfatta att det är en regional verksamhet med uppdrag och mandat finns det anledning att tydliggöra det genom verksamhetens namn. Namnet Film i ... har varit en tydlig signal om att bäraren har ett regionalt uppdrag.

Frågorna från Kulturrådet upplevs inte vara anpassade till verksamheterna inom de olika konst- och kulturområdena. För filmens del innebär det att de flesta frågor upplevs som irrelevanta och inte speglar den verksamhet som bedrivs. Statistiken i Kulturdatabasen har ett fokus på publika evenemang där antal åskådare kan redovisas medan den främjande verksamhet som är huvudfokus för filmkonsulenterna inte syns. Det innebär stor irritation och att man missar ett viktigt verktyg för egen reflektion och verksamhetsutveckling liksom att det omöjliggör jämförelser över landet.

LOKALT

I skolans läroplaner finns idag inskrivet att alla elever inom ämnet bild ska lära sig att själva skapa i film/rörlig bild. För övriga ämnen, särskilt svenska och samhällskunskap, nämns film som ett av de uttrycksmedel man rekommenderar för kunskapsinhämtning och redovisning. Utöver detta tillkommer skolans uppdrag kring Medie- och informationskunnighet (MIK). Ansvaret är här tydligt utpekat men den särskilda kunskapen om filmen som konstform och kommunikationsmedel finns inte självklart inom skolan. För att filmpedagogiken ska ha höjd och för att

eleverna ska få tillgång till kvalitetsfilm inom skolbio behövs den kompetens som finns inom föreningen Filmregionerna. På många håll stöttar man också förskolan att få del av film för de små.

Kulturskoleutredningen föreslår att verksamheterna vid de lokala kulturskolorna ska vidgas till att omfatta fler konstarter, bland annat film. Med stöd av Filmregionerna kan sådan verksamhet utvecklas, pedagoger fortbildas och samverkan mellan kommuner initieras för att göra kulturskolorna till växthus för ung film.

Den lokala biografen är en viktig mötesplats. Att se film tillsammans på stor duk uppger 82% av de tillfrågade i SOM-institutets rapport från 2013 ger den bästa filmupplevelsen. Möjligheten att se kvalitetsfilm och film anpassad till den lokala publiken kräver att det sker kontinuerligt utvecklingsarbete där Filmregionerna har erfarenhet och möjlighet att stötta lokala biografer och övriga filmarrangörer.

Filmen i vård och omsorg har utvecklats i flera regioner och visat sig vara framgångsrikt och mycket uppskattat. Här finns en stor potential för fortsatt samverkan mellan lokala verksamheter och Filmregionernas medlemmar, liksom inom många fler områden.

REGIONALT

Först några citat från kulturutskottets utvärdering av samverkansmodellen: ”Förut höll man sig inom sitt eget område och behövde inte ta hänsyn, eller ens känna till vad som hände på de andra kulturområdena. I dag kan man inte arbeta på det sättet. Genom att man läser och diskuterar kulturplanerna och uppföljningsrapporterna får man en mycket bättre kännedom om det regionala sammanhang som det egna kulturområdet ingår i, men även om kulturlivet i sin helhet på en nationell nivå.”

”Arbets sättet främjar samtal och viljan att utveckla samsyn inte enbart mellan de berörda myndigheterna utan även mellan myndigheterna och de regionala beslutsfattarna och aktörerna. Något förenklat kan man kanske sammanfatta det som att modellen resulterar i både mer kunskap och mer demokrati inom den offentliga kulturförvaltningen och politiken.”

”Flera aktörer har framfört att man inte ser det som något problem att betrakta kulturen som instrument för att uppnå andra mål. Exempelvis tjänstemän i Region Skåne betonar att man har tagit till sig aspektpolitiken och inte ser instrumentalism som något problem. Man menar att detta är något som kulturskaparna tjänar på, och det är viktigt att öppna kulturområdet. Presidiet vid Region Skånes kulturnämnd menar att det är viktigt att få kulturen att växa in i andra områden. Regionen har arbetat med kulturella och kreativa näringar samt kultur och hälsa, och kulturen är en viktig del i den regionala utvecklingen. Presidiet menar att sjukvården t.ex. bör använda kultur och att det här behövs samordning på central nivå för att genom ett tryck uppifrån utveckla modellen.”

Den regionala filmverksamheten har i det regionala arbetet en viktig funktion som strategisk samordnare med kännedom om lokala och regionala förhållanden och

en utblick som gör det möjligt att fånga upp och vidareutveckla initiativ och idéer liksom att själv initiera projekt där behov finns, såväl inom den egna regionen som interregionalt. Det kan vara utbildning av pedagoger inom grundskola och kulturskola, liksom insatser inom vård och omsorg, biografutveckling i samverkan med kommunen/lokal aktör samt inte minst talangutveckling och stöd till produktion i regionen. De regionala filmverksamheterna är länken mellan den statliga filmpolitiken och uttolkningen och konkretiseringen av den ner till lokal nivå.

För tydlighet och tillgänglighet gentemot medborgarna är det viktigt att ha ett namn/en titel som är lättförstådd. Dialog och tydlighet internt om uppdrag och mandat är nödvändigt för en resurseffektiv verksamhet. Det finns också ett behov av att tydliggöra mandatet att föra verksamhetens talan utåt och att vara dialogpart med Filminstitutet tillsammans med den regionala huvudmannen.

NATIONELLT

Kulturrådet träffar alla landsting och regioner minst en gång per år. Dessa träffar har som syfte att följa upp de beslut som Kulturrådets styrelse har fattat. Vid träffarna deltar främst tjänstemän, men ibland är även regionpolitiker med. Kulturrådet företräder här också filmfrågorna, Filminstitutet har inflytande genom myndigheternas samverkansråd.

Filminstitutet upplever att den egna kontakten med de regionala resurscentrumens huvudmän, landstingen eller regionerna, har förbättrats i och med modellen. Man menar att man har fått fler tillfällen till kontakter med kulturcheferna. Filminstitutets VD har genomfört regionala dialoger med alla regionala kulturchefer. En positiv konsekvens av att filmen integrerats i regionen är att resurscentrumen måste vända sig till de nya huvudmännen och att kontakten mellan resurscentrumen och regionerna har blivit bättre. Problemet som lyfts från Filmregionernas medlemmar är att träffarna sker enbart med kulturförvaltningarnas chefer som har mandatet medan detaljkunskaperna om verksamheterna finns hos filmorganisationen/konsulenten – inte alltid finns kunskap och mandat i samma person.

Enligt utvärderingar och kontakter är det tydligt att det finns en stark ömsesidig önskan om ökad samverkan mellan Filminstitutet och de regionala resurscentrumen. Det finns önskemål om att utveckla samtalen med Filminstitutet – de regionala aktörerna till att föras både formellt och i öppnare forum. Det kan i vissa fall vara effektivare att samla flera av Filmregionernas medlemmar med respektive huvudmän i diskussion om specifikt gemensamma frågor, exempelvis samordning av talangutveckling i Mälardalslän respektive norra Sverige eller filmen i kulturskolan med de län som har naturliga samverkanskommuner.

Filminstitutet har en nyckelroll som stöd i utvecklingsfrågor och fortbildning för de regionala aktörerna som i sin tur kan föra kunskaperna vidare i sina län och lokalt och vara utförare av filmpolitiken. Hur denna samverkan ska se ut framöver måste dock tydliggöras. Under vintern 2016-17 har Filminstitutet givit ett utvecklingsuppdrag till en projektledare att skapa en kunskapsbank och karta över talangutvecklingslandskapet i Sverige och ge förslag till vad Filminstitutet kan göra för

att stötta och stärka befintliga talangutvecklingsstrukturer. Då Filmregionerna är basen för tillväxten i svensk film så är denna samverkan helt avgörande.

De regionala filmverksamheterna har också en nyckelroll som kunskapsöverförare till Filminstitutet genom att vara nära verksamheterna som når medborgarna. Det behövs också en inhämtning och sammanställning av rätt sorts statistik. Förslag till kriterier kan lämpligen arbetas fram av föreningen Filmregionerna tillsammans med Filminstitutet, ett arbete som var igång redan innan samverkansmodellens införande. Hur detta ska lösas i förhållande till Kulturdatabasen behöver också utredas. Från 2017 har Filmregionerna plats i tre av de nya branschråden knutna till Filminstitutet. Det gäller rådet för filmpedagogiska frågor, rådet för visning och spridning, och rådet för utveckling och produktion.

FÖRENINGEN FILMREGIONERNAS ROLL

Enligt medlemmarna så är föreningen Filmregionerna viktig för det kollegiala utbytet, för informationsspridning och påverkansarbete samt för att representera de regionala filmverksamheterna i råd och utskott och vara remissinstans. Det erfarenhetsutbyte som sker vid medlemsträffarna, i arbetsgrupperna och genom andra direkta kontakter medverkar till att stärka medlemmarnas kompetens och sprida goda idéer.

Medlemmarnas mandat att delta i samarbetsrådets möten och arbete behöver i vissa regioner stärkas genom en bättre förankring i den egna organisationen och dialog internt.

Eftersom organisationsformerna för Filmregionerna är så olika är det inte framkomligt att förorda en modell med politisk representation. Den representation som finns idag fungerar bra och skulle vara starkare om alla medlemmar hade stöd för deltagande från sina huvudmän. Föreningen Filmregionerna har länge varit remissinstans och utser nu även representanter till Filminstitutets branschråd.

Till sist

Med tanke på att Sverige nu har en statlig filmpolitik så är den stora frågan hur den ska kunna bli nationell. För att ha en nationell filmpolitik värd namnet är det av största vikt att formerna för såväl organisation, samverkan och resurser ses över så att varje nivå kan göra sitt jobb så bra som möjligt. Detta gäller både den statliga, den regionala och den lokala nivån. Den regionala delen är en nyckelspelare i detta då det är en nivå som har kontakter och samverkan både lokalt och statligt. Det är i regionerna som all verksamhet sker, allt från filmkulturell verksamhet till professionell filmproduktion. För föreningen Filmregionerna är det naturligt att dessa frågor hänger ihop. Den nya filmpolitiken syftar till att stärka förutsättningarna för att fler unika filmberättelser ska få utvecklas och nå sin publik, i hela landet. Filmregionerna delar det syftet till fullo.

DEN REGIONALA FILMENS ROLL I ETT NYTT FILMPOLITISKT LANDSKAP

Är en rapport utgiven av Filmregionerna.

Samhället ser på många sätt annorlunda ut idag jämfört med när Filmregionernas förra skrift utkom 2008. Filmpolitiken har ändrats, regionala filmresurscentrum har fått nya namn och former, län/regioner byter namn och omorganiseras, finansieringsmodeller har ändrats. Filmens roll är viktigare nu än någonsin förr. Den rörliga bilden genomsyrar hela samhället och finns med som en viktig motor i väldigt många fler politikområden än "bara" kultur. Film är regional utveckling. Filmregionernas förhoppning är att denna rapport ska kunna bidra till arbetet framåt.

Filmregionerna är en nationell filmpolitisk förening som samordnar och företräder de regionala filmverksamheterna i Sverige. Genom ett regionalt perspektiv och nätverk främjar vi filmproduktion i hela landet, utbyte av kunskap och erfarenheter, samt stärker de filmkulturella frågorna.